

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Kartlegging av kystlynghei på Lyngsnesengan

Nærøysund kommune, Trøndelag fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 9 | NR. 166 | 2023

Synnøve Nordal Grenne

Avdeling for Kulturlandskap og biomangfold

TITTEL/TITLE

Kartlegging av kystlynghei på Lyngsnesengan, Nærøysund kommune, Trøndelag fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Synnøve Nordal Grenne

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
04.01.2024	9/166/2023	Åpen	51281	18/01614
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-03423-0	2464-1162	20	0	

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Nærøysund kommune

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Anne Mette Haugan

STIKKORD/KEYWORDS:

Naturtypekartlegging, kystlynghei

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biomangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Denne rapporten presenterer kartlegging og verdisetting av naturtypen kystlynghei, på Lyngsnesengan i Nærøysund kommune, Trøndelag fylke, på oppdrag fra Nærøysund kommune. Målsettingen med arbeidet var å få en overordnet kartlegging av om det finnes naturverdier innenfor området spesielt med hensyn til kystlynghei. Kartlegging, verdisetting og vektning foregikk etter metodikken angitt i DN-håndbok 13 (revidert versjon 2007) og Miljødirektoratets utkast til faktaark for kulturmark fra 2015 (upublisert, Miljødirektoratet).

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Trøndelag

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Nærøysund

STED/LOKALITET:

Lyngsnesengan

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

NAVN/NAME

PROSJEKTLÉDER /PROJECT LEADER

Synnøve Nordal Grenne

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Denne rapporten presenterer kartlegging og verdisetting av kystlynghei på Lyngsnesengan i Nærøysund kommune, Trøndelag fylke, på oppdrag fra Nærøysund kommune. Målsettingen med arbeidet var å få en overordnet kartlegging av om det finnes naturverdier innenfor området med hensyn til kystlynghei. Kartlegging, verdisetting og vekting foregikk etter metodikken angitt i DN-håndbok 13 (revidert versjon 2007) og Miljødirektoratets utkast til faktaark for kulturmark fra 2015 (upublisert, Miljødirektoratet). Utfra denne metodikken ble det innenfor området kartlagt et areal med kystlynghei som var innenfor kriteriene til å bli levert i henhold til Miljødirektoratets rutiner for kvalitetssikring av data til naturbase (<https://kart.naturbase.no/>). Dette området er beskrevet i denne rapporten.

Takk til jordbrukssjef Anne Mette Haugan i Nærøysund kommune for oppdraget og for godt samarbeid i prosjektet.

Trondheim, 01.05.20

Synnøve Nordal Grenne

Innhold

2	Naturtypebeskrivelser av lokaliteten Lyngsnesengan kystlynghei.....	6
2.1	Områdebeskrivelser.....	6
3	Kilder.....	9
4	Ortofoto og kart.....	10
5	Bilder.....	14

1 Innledning

NIBIO har utført oppdraget «Kartlegging av kystlynghei på Lyngsnesengan» i Nærøysund kommune». Målsettingen med arbeidet var å få en kartlegging av om det finnes naturverdier innenfor området med hensyn til kystlynghei. Kartlegging, verdisetting og vekting foregikk etter metodikken angitt i DN-håndbok 13 (revidert versjon 2007) og Miljødirektoratets utkast til faktaark for kulturmark fra 2015 (upublisert, Miljødirektoratet). Utfra denne metodikken ble det kartlagt kystlynghei som var innenfor kriteriene til å bli levert i henhold til Miljødirektoratets rutiner for kvalitetssikring av data til naturbase (<https://kart.naturbase.no/>). Aktuelle grunntyper i henhold til NiN 2.0 er angitt (Halvorsen et.al. 2015).

Feltarbeidet ble utført i vekstsesongen (11.06. 2019) med tanke på best mulig artsbestemmelser. Arbeidet omfattet gjennomgang av tidligere kartlegginger og registreringer i området, samt artsregistreringer (karplanter), kartlegging av evt. verdifulle naturtyper og trekking av grenser på kart. Bilder tatt under befaringen er lagt til grunn for kartleggingen. Alle kart er produsert ved hjelp av ArcMap 10.1.

I forbindelse med tidligere kartlegginger på Lyngsneset så ligger det flere lokaliteter i naturbase. Et området på Lyngsnes ble kartlagt i 2016 i forbindelse med prosjektet «Kartlegging av kystlynghei og sitkagran i Vikna kommune, Nord-Trøndelag». (Johansen, L., Vesterbukt, P. & Grenne, S. 2017) og det ble gjort NiN kartlegging i området i 2018 i regi av Miljødirektoraet. Det ble da gjort registreringer på kystlynghei i området (<https://kart.naturbase.no/>). Kystlynghei utgjør store deler av arealet på Lyngsnesengan. Området som ble kartlagt som kystlynghei i dette prosjektet ble kartlagt som et større sammenhengende område.

Lyngsnesengan ligger i Ytter-Vikna, i nordlige del av Nærøysund kommune. Lokaliteten utgjør den østlige delen av Lyngsneset. Den østlige delen av Lyngsneset har et lavtliggende terreng, det høyeste punktet i nærområdet er Lyngsneshesten på 144 m.o.h. Området har en småkupert og variert topografi med avrunda knauser med skrint berg, i forsenkninger er jordsmonnet dypere, mer fuktig og med torvdannelse. Det finnes noen små ferskvann og tjønner i området.

Nærøysund er en del av den kaledonske fjellkjedefoldingen, som gir en karakteristisk strøkretning sørvest–nordøst. Berggrunnen består av migmatittgneis, uinndelt, granittisk til granodiorittisk sammensetning (<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>). Dette er en sur og hard bergart. Klimaet er typisk kystklima med små temperaturforskjeller mellom sommer og vinter og årsnedbør innenfor området ligger på 750-1000 mm. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon O3. Lyngsnesengan har en lang beitehistorie, men i dag er det ingen i området som driver med sau eller andre beitedyr. I vinterhalvåret går det reinsdyr og beiter i området.

2 Naturtypebeskrivelser av lokaliteten Lyngsnesengan kystlynghei

2.1 Områdebeskrivelser

ID:	Ny
Områdenavn	Lyngsnesengan kystlynghei
UTM33	7211221N 318513Ø
Naturtype:	D07 Kystlynghei
Utforming:	D0701 Kalkfattig kysthei (60 %) D0703 Kalkfattig kystfukthei (40 %)
Verdisetting:	B
Areal:	559 daa
Registreringsdato:	01.05. 2020
Stedkvalitet:	<20 meter
Hevd:	Ingen

Innledning

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO ved Synnøve Nordal Grenne og er en kartlegging av naturtyper på Lyngsnesengan (gnr/bnr 262/4, 260/1) i Nærøysund kommune. Målsettingen med arbeidet var å få en overordnet kartlegging av om det finnes naturverdier i området med hensyn til kystlynghei. Prosjektet ble utført på oppdrag fra Nærøysund kommune ved Anne Mette Haugan. Kartlegging av området ble gjennomført den 11.06.2019. Bilder som ble tatt under befaringen er også lagt til grunn for kartleggingen. I forbindelse med tidligere kartlegginger på Lyngsneset så ligger det flere lokaliteter i naturbase. Et område på Lyngsnes ble kartlagt i 2016 i forbindelse med prosjektet «Kartlegging av kystlynghei og sitkagran i Vikna kommune, Nord-Trøndelag» (Johansen, L., Vesterbukt, P. & Grenne, S. 2017). I 2018 ble det utført NiN kartlegging i området i regi av Miljødirektoratet (<https://kart.naturbase.no/>).

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lyngsnesengan ligger i Ytter- Vikna , i nordlige del av Nærøysund kommune (figur 1). Området befinner seg i klart oseenisk (O3) vegetasjonsseksjon, i sør-boreal (SB) vegetasjonssone. Nærøysund kommune er en del av den kaledonske fjellkjedefoldingen, som gir en karakteristisk strøkretning sørvest–nordøst. Berggrunnen består av migmatittgneis, uinndelt, granittisk til granodiorittisk sammensetning (<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Hele lokaliteten er på 763 daa. Området domineres av åpen fastmark (699 daa.) der mesteparten kan karakteriseres som kystlynghei i mosaikk med til dels mye nakent berg. Kystlynghei dekker omtrent 559 daa (fratrekt 20 % nakent berg). De resterende deler av arealet på lokaliteten dekkes av fulldyrka eng, innmarksbeite og naturbeitemark (12 daa), samt myrområder (44 daa), strandenger, små ferskvann (6 daa), lauvskog og kratt (1,5 daa).

På lokaliteten dominerer tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke i flekkvis mosaikk med til dels mye nakent berg. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming for det meste tørr lynghei D0701, i tillegg til områder med fuktig lynghei D0703 i slakere områder og i forsenkninger. Naturtyper etter NiN 2.0 er T34-C-2 kalkfattig kystlynghei, T34-C-3 kalkfattig tørr kystlynghei og T34-C-11 kalkfattig fuktig kystlynghei.

Artsmangfold

I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter utenom røsslyng. Artsmangfoldet preges av fattig lynghei med røsslyng, krekling, heigråmose, tepperot og torvull som dominerende arter. Andre mengdearter, i noe mindre grad, er blokkebær, einer, molte, ryllik, slåttestarr, blåbær, tyttebær, skrubbær, rypebær og smyle. Ingen rødlistearter er registrert. Lauvskog og kratt vokser i lune forsenkninger og langs kantsoner til fulldyrka eng og innmarksbeiter.

Bruk, tilstand og påvirkning

Det er et nedlagt bruk (262/4) innen lokaliteten som tidligere har vært drevet tradisjonelt med ku, sau og geiter. Området ble brukt til beite av sau fram til 2017. I dag er det ingen i området som driver med sau eller andre beitedyr, men det går reinsdyr og beiter i området i vinterhalvåret. Det har ikke blitt svidd lynghei i området på mange år.

Det ble under kartlegging registrert en del oppslag av trær, busker og kratt, særlig bjørk finnes spredd i kystlyngheia i større og mindre grad. Dette gjelder særlig i partier som ligger i le, i forsenkninger og i lange, smale kantsoner langs oppdyrka eng. Det meste er mindre enn 1 m. høyt, men det er noe tettere og høyere oppslag i forsenkninger. Grunneier har også observert gjengroing med bjørk i området etter opphør av sauebeite i 2017. Lyngheia har også stedvis gjengroing med einer, gjerne med små flate individer. Det er noe norsk gran i smale kantsoner og forsenkninger, mens sitkagran er tilsynelatende fraværende i kystlyngheia.

Vegetasjonen er preget av vindslitasje på rabbene i form av lavt feltsjikt, og lite gjengroing. Området er værhardt og kombinert med reinsdyrbeite i vinterhalvåret så bidrar dette til å holde lyngheia åpen. Lynghøyden er generelt forholdsvis lav (5-20 cm.) på rabber og andre områder som er utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsenkninger og lesider. Tilstanden til røsslyng er bedre i de partier hvor det er fuktige lyngheikutforminger enn på mer eksponerte og/eller skrinne områder der den er mer forveda og gammel. Det finnes også en del død røsslyng etter den tørre vinteren 2013-14. Innslag av strandenger, myr og naturbeitemarker er med på å øke den samlede beitekvaliteten for lokaliteten.

Fremmede arter

Ingen registrert i området.

Kulturminner

Det er registrert flere kulturminner i området. Innenfor lokaliteten ligger det to bosetningsaktivitetsområder hvor det er registrert flere enkeltminner, som for eksempel hustuffer fra steinalderen (<https://kart.naturbase.no/>).

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales å starte opp med beiting med Gammelnorsk sau. Det er også anbefalt å svi gammel lyng for å fornye røsslyngen og redusere krekling. Det er viktig at de lauvtrær som i dag finnes i lokaliteten ikke sprer seg og bestanden kan gjerne reduseres. Det er sterkt anbefalt at evt. fremmede arter som sitkagran og buskfuru fjernes.

Helhetlig landskap

I tilknytning til kystlyngheien innenfor lokaliteten så finnes andre verdifulle naturtyper som naturbeitemark, strandenger og myrer, noe som bidrar til å skape variasjon og høyere artsmangfold. Kystlyngheia er en del av et større kystlyngheiareal i Nærøysund, som sammen med naturbeitemark og dyrket mark inngår i et helhetlig kulturlandskap.

Verdibegrunnelse

Kystlyngheia, myrområdene og naturbeitemarka er relativt artsfattige, og røsslyngen i heiområdene er i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av tørke og langvarig barfrostperioder vinteren 2013-14, men viser under befarings tegn til revegetering. Lokaliteten er lite gjengrodd per i dag og har også lite gjengroing med einer. Det ble ikke påvist rødlistearter ved befarings.

Med utgangspunkt i fakta-ark fra Miljødirektoratet (2015) gis de viktige parametere for verdisetting for kystlynghei følgende vektning: størrelse får middels vektning (areal over 100 daa), tilstand vurderes til middels (noe gjengroingspreg), påvirkning/bruk (fremmede arter) gis middels vekt, Rødlistearter får lav vektning. Lokaliteten gis verdi B, viktig. Bedre tilstand på røsslyngen gjennom gjeninnføring av beite med sau, sviing som skjøtselmetode og evt. påvisning av rødlistearter vil kunne gi en høyere verdi på sikt.

3 Kilder

Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/rodlisefornaturtyper>

Artsdatabanken (2018). Fremmedartslista 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. & Skogen A. 1991. Kystlynghei på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA Utredning 029. Side 92.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 05.10.2015 på

<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

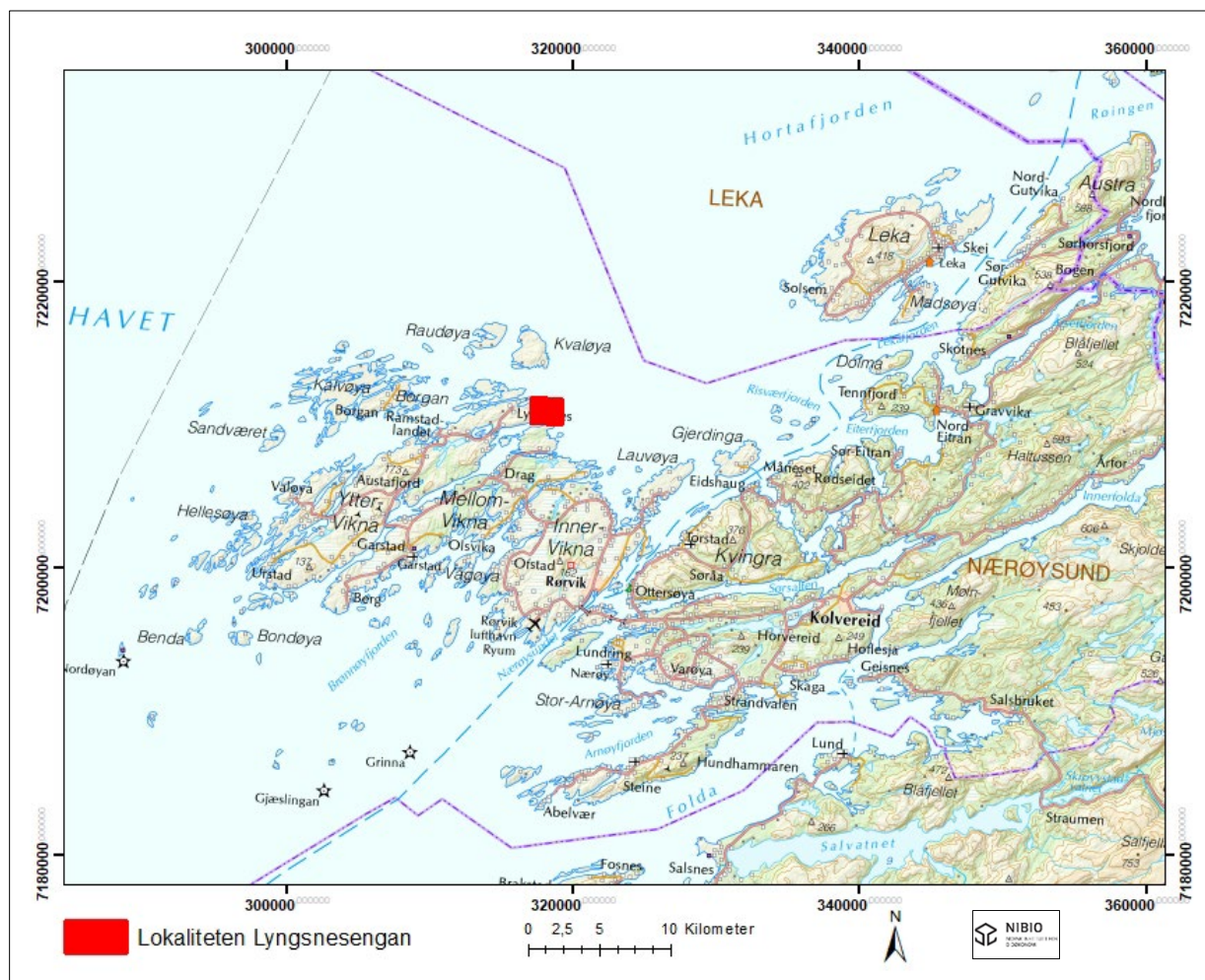
Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).

Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)

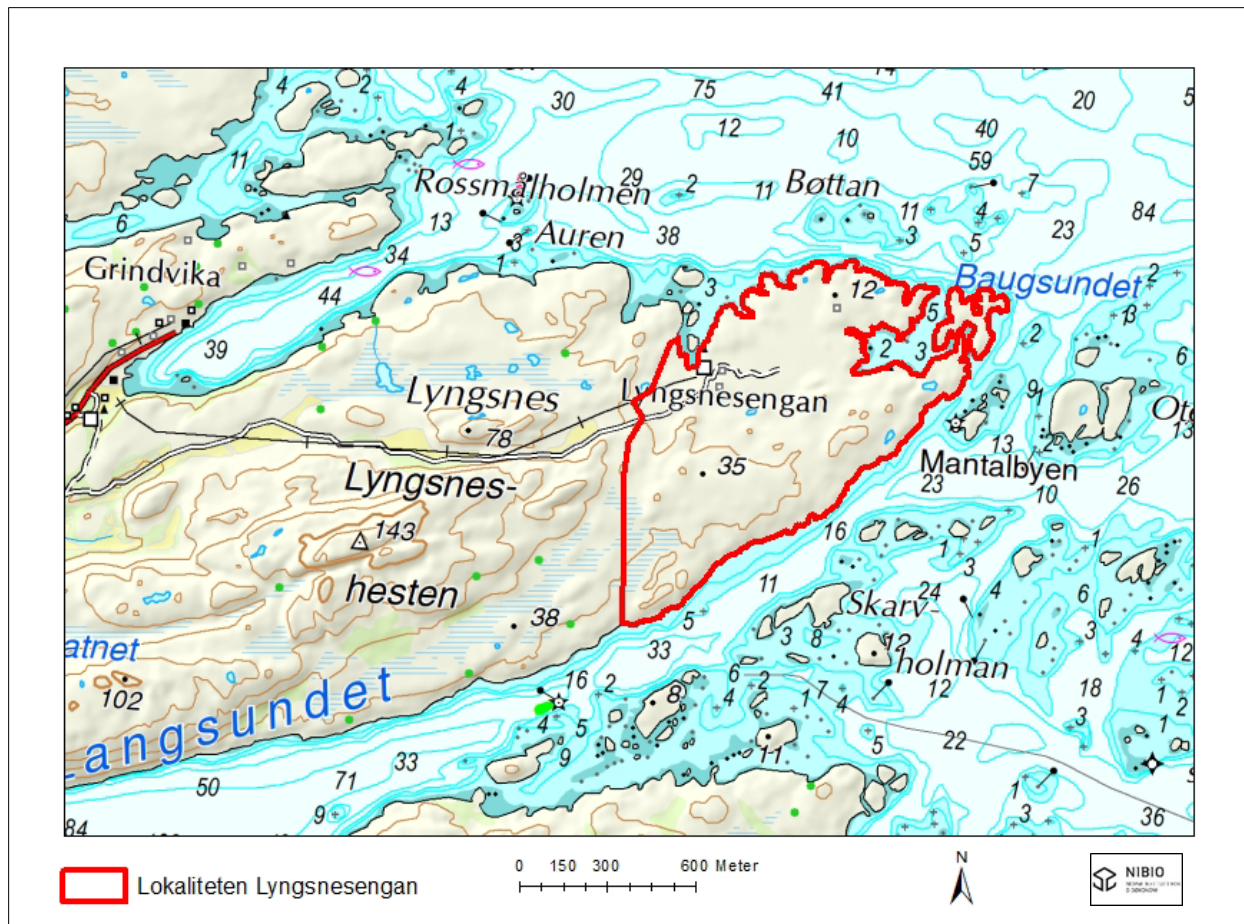
Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

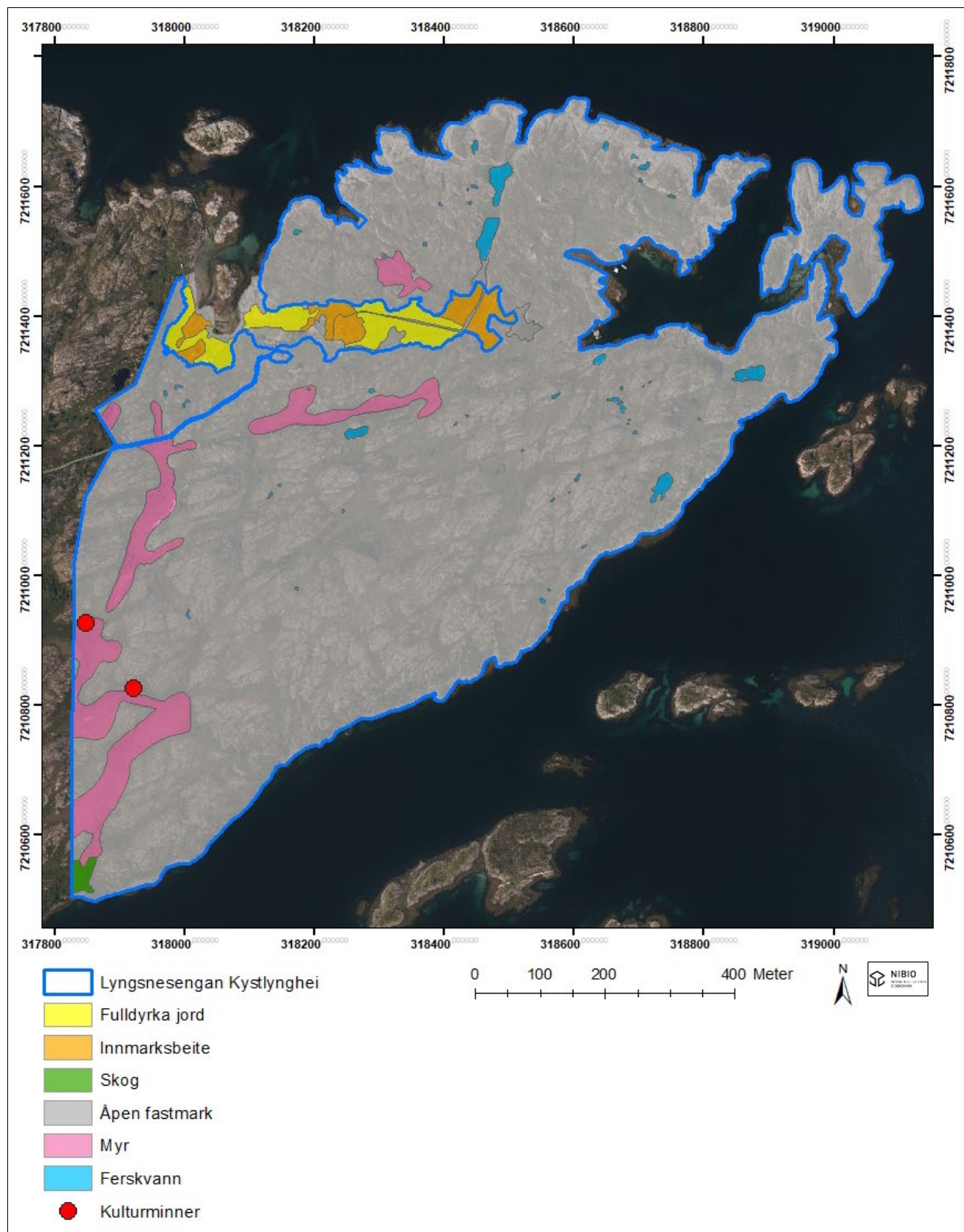
4 Ortofoto og kart

Figur 1. Topografisk kart som viser beliggenheten til lokaliteten Lyngsnesengan lengst nord i Ytter-Vikna, i Nærøysund kommune (inntegnet med rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 2. Topografisk kart som viser beliggenheten til lokaliteten Lyngsnesengan lengst nord i Ytter-Vikna, i den østlige delen av Lyngsneset i Nærøysund kommune (inntegnet med rød grense). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 3. Ortofoto som viser AR 5 typer og kulturminner (<https://kart.naturbase.no/>) innenfor kartlagt lokalitet på Lyngsesengan. Kartgrunnlag: Norge digital.

Figur 4. Ortofoto som viser kartlagt kystlyngheilokalitet på Lyngnesengan. Kartgrunnlag: Norge digital.

5 Bilder

Figur 5 (øverst) og figur 6. Bildene er tatt i den nordlige delen av lokaliteten Lyngsnesengan, øverst sett mot sør-vest, nederst sett mot nord-øst. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 11.06.2019

Figur 7 (øverst) og figur 8. Bildene er tatt i nordlige del av lokaliteten Lyngsnesengan, øverst sett mot nord-øst og nederst sett mot øst. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 11.06.2019

Figur 9 (øverst) og figur 10. Bildene er tatt i sentrale deler av lokaliteten, øverst sett mot sør-øst og nederst sett mot sør. I forsøkninger og lesider i kystlyngheia finnes forekomster med lauvskog og kratt, hovedsakelig bjørk . Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 11.06.2019

Arter

Artslisten er basert på en rask gjennomgang av området og er ikke uttømmende.

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Dvergbjørk	<i>Betula nana</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Selje	<i>Salix cinerea</i>
Ørevier	<i>Salix aurita</i>

Urter

Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Hvitlyng	<i>Andromeda polifolia</i>
Karve	<i>Carum carvi</i>
Klokkelyng	<i>Erica tetralix</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>
Løvetann sp.	<i>Veronika officinalis</i>
Melbær	<i>Taraxacum sp.</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Rome	<i>Narthecium ossifragum</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rypebær	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>

Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Strandkjempe	<i>Plantago maritima</i>
Strandnellik	<i>Armeria maritima</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Tiriltunge	<i>Urtica dioica</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Graminider	
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Saltsiv	<i>Juncus gerdardii</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.